

Kulturna baština vrbovečkog kraja

Petrinović, Ines

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:518235>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-15**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**INES PETRINOVIĆ
DIPLOMSKI RAD**

**KULTURNA BAŠTINA VRBOVEČKOG
KRAJA**

Čakovec, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ines Petrinović

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Kulturna baština vrbovečkog kraja

MENTOR: Branimir Magdalenić, viši predavač

Čakovec, rujan 2020.

SADRŽAJ:

SAŽETAK	2
SUMMARY	3
1. UVOD	4
2. BAŠTINA	5
2.1.Što podrazumijevamo pod kulturnom baštinom	5
2.2.Podjela na materijalnu i nematerijalnu baštinu	6
3. POVIJEST.....	7
3.1.Prvi spomen grada	8
3.2.Vrbovec u prošlosti	9
3.3. Zemljopisni položaj grada.....	18
4. GOSPODARSTVO GRADA VRBOVCA.....	20
5. KULTURA	21
5.1.HKUD „Petar Zrinski“	21
5.2.Pučko otvoreno učilište Vrbovec	25
5.3. Limena glazba i mažoretkinje Vrbovec	27
5.4. Radio i novine	31
5.5. Važne osobe iz povijesti	32
6. AMATERIZAM U KULTURI GRADA VRBOVCA	34
7. „KAJ SU JELI NAŠI STARI“	38
8. VRBOVEČKA NARODNA NOŠNJA	41
ZAKLJUČAK.....	45
LITERATURA	46
WEB IZVORI.....	47
Kratka biografska bilješka	48
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	49

SAŽETAK

Ovaj rad obuhvaća materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu vrbovečkog kraja. Pojašnjeni su osnovni pojmovi vezani uz temu i pobliže objašnjena i prikazana kulturna bogatstva koje posjeduje grad Vrbovec. Većina teorijski obrađenih pojmova je popraćeno slikom kako bi se stekao što bolji dojam.

Prvo poglavlje ovog rada govori općenito o pojmu kulturna baština te njena podjela na materijalnu i nematerijalnu baštinu. Od drugog poglavlja na dalje riječ je o samom gradu Vrbovcu i onome što on nudi. Ono počinje od samog početka odnosno od prvog zabilježenog spomena grada, pobliže je prikazana veza Vrbovca i imena Zrinski te je određen geografski smještaj grada. Treće poglavlje bavi se gospodarstvom te granama i udrugama koje su najaktivnije u Vrbovcu. Četvrto je poglavlje posvećeno kulturi. Ono po čemu je Vrbovec nadaleko poznat u posljednjih nekoliko godina, a to su Limena glazba i mažoretkinje te HKUD „Petar Zrinski“. Značajno je i Pučko otvoreno učilište te radio i novine. Amaterizam u kulturi tema je koju obuhvaća peto poglavlje. U njemu su nabrojena sva amaterska društva koja djeluju ili su djelovala u Vrbovcu. Šesto poglavlje bavi se manifestacijom „Kaj su jeli naši stari“. To je turističko-kulinarska manifestacija koja iz godine u godinu u Vrbovec dovodi sve veći broj posjetitelja. Sedmo poglavlje je posljednje u nizu i govori o narodnoj nošnji grada i njegove okolice.

Ključne riječi

Vrbovec, kulturna baština, povijest, udruge, manifestacija, nošnja.

SUMMARY

This paper includes the tangible and intangible cultural heritage of the Vrbovec region. The basic concepts related to the topic are explained and the cultural riches of the town of Vrbovec are clarified and presented in more detail. Most of the theoretically processed concepts are accompanied by a picture in order to get the best possible impression.

The first chapter of this paper discusses the concept of cultural heritage in general and its division into tangible and intangible heritage. From the second chapter onwards, the main topic is the town of Vrbovec itself and what it offers. It starts from the first recorded mention of the town, elaborates the connection between Vrbovec and the name Zrinski in more detail, and describes the geographical location of the town. The third chapter deals with the economy and the branches and associations that are most active in Vrbovec. The fourth chapter is dedicated to culture. What Vrbovec has been widely known for in the last few years are the Brass Band, majorettes and HKUD "Petar Zrinski". The Public Open University, radio and newspapers are also significant. Amateurism in culture is a topic covered in the fifth chapter. It lists all amateur societies that operate or have operated in Vrbovec. The sixth chapter deals with the manifestation "What our ancestors ate". It is a tourist and culinary event that attracts an increasing number of visitors to Vrbovec every year. The seventh chapter is the last one and describes the folk costumes of the city and its surroundings.

Keywords

Vrbovec, cultural heritage, history, associations, events, folk costumes.

1. UVOD

Od samih početaka čovječanstva ljudi su živjeli u zajednicama gdje su ljudi svjesno ili nesvjesno gradili i razvijali različite kulture. Kasnije su te civilizacije razvile svijest o važnosti očuvanja iste i tako svoje običaje i kulturu prenosili na mlađe generacije i tako s koljena na koljeno. Svaki pojedinac dužan je tu kulturu njegovati, upoznati postignuća svojih predaka i slijediti kulturne običaje za svoje dobro i dobro zajednice te prenijeti istu na buduće naraštaje. Dakle, čovjek i kultura međusobno su povezani od davnina i to ga čini različitim od drugih živih bića. U prošlosti su mladi učili o svojim kulturama kod kuće i to je bila uloga roditelja i starijih članova obitelji, no u našem vremenu važnu ulogu u tome ima upravo učitelj. Kroz razne predmete u nižim razredima osnovne škole djeci možemo približiti, pokazati i ispričati sve o našoj kulturnoj baštini. S obzirom na to da je tema ovog diplomskog rada iz glazbenog područja vrlo lako možemo kroz predmet glazbene kulture u budućem radu obraditi nematerijalnu kulturnu baštinu pojedinog kraja. Nematerijalnu kulturnu baštinu možemo definirati kao ukupnost umjetničkih ili simboličkih nematerijalnih vještina, izvedaba, izričaja, znanja i umijeća naslijeđenih iz prošlosti. Za nematerijalnu kulturnu baštinu karakteristično je da se prenosi usmenim putem ili izvedbom u zajednicama (Struna, 2020). (<http://struna.ihjj.hr/>)

U velikim gradovima i njihovim školama ima puno više djece koja dolaze iz različitih mjesta ili imaju rodbinu u raznim dijelovima Hrvatske te mogu ispričati drugima kakve oni običaje iz tog kraja poznaju. To je idealna prilika da se djeca uključe u radu u razredu i da se što manje koristi frontalni oblik rada gdje djeca pasivno sjede u razredu. Kako bi stekli pravi dojam i predočili si kulturu i njene običaje, najbolji način bi bio direktan kontakt i iskustvo iz prve ruke. U ovom radu obradit ću detaljno kulturnu baštinu mog vrbovečkog kraja.

2. BAŠTINA

Porijeklo riječi „baština“ dolazi od naziva „očevina“ ili „djedovina“ što zapravo označava sveukupnost kulturnih dobara ili nasljeđa, a obuhvaća pojedinačna nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna dobra. Nepokretna kulturna dobra su uz povijesne građevine i arheološka nalazišta, u pokretna dobra mogu spadati gotovo svi predmeti koji imaju bilo kakvu poveznicu s ljudskom kulturom dok u nematerijalnu baštinu pak spadaju plesovi i druge umjetničke izvedbe. Na sam spomen baštine najčešće se misli na užu i širu kulturnu baštinu nekog kraja, no ona obuhvaća i privatnu baštinu neke obitelji kao što su fotografije i sl. (Šošić, 2014). Prema Marasoviću kultura „obuhvaća ukupnost tvorbi ili pojava u materijalnom i duhovnom životu svakog naroda i čovječanstva u cjelini“, a baština je „nasljeđe koje preci ostavljaju potomcima.“ (Marasović, 2001, str. 9).

2.1.Što podrazumijevamo pod kulturnom baštinom

Kao što sama riječ „kulturna baština“ kaže, ona mora imati veze s ljudskom kulturom odnosno nastala je kao rezultat nekog ljudskog djelovanja. Upravo iz tog razloga u kulturnu baštinu ne ubrajaju se paleontološki ostaci, minerali, špilje i drugi fenomeni prirodne baštine. Razliku između kulturne i prirodne baštine teško je odrediti. Postoji niz pitanja na koje je teško dati korektan odgovor. Primjerice ljudski ostaci, parkovi, vrtovi i slično gdje je nedvojbeno vidljiv ljudski utjecaj u kombinaciji s prirodnim djelovanjima.

Neophodno je ipak razlikovanje kulturne i prirodne baštine zbog različitih metoda očuvanja i zaštite kako kulturne tako i prirodne baštine. Kada spominjemo kulturnu baštinu tada se podrazumijeva da se taj pojam odnosi na sveukupan zbir kulturnih dobara ili čak na njihov širi krug, dok kulturno dobro označava konkretne objekte ili nematerijalne manifestacije ljudske kulture. Kako je već spomenuto kako se ne može odrediti jedinstvena definicija kulturne baštine što je posljedica prije svega širine pojma i različitih shvaćanja što je potrebno zaštititi i očuvati za buduće generacije. UNESCO je 1972. godine donio Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Šošić, 2014).

Prema toj Konvenciji definirano je točno što se podrazumijeva pod pojmom „kulturna baština“:

- „ **spomenici:** arhitektonska djela, djela monumentalne skulpture i slike, elementi ili građevine arheološke prirode, natpisi, špiljski stanovi i kombinacije obilježja, koji imaju izvanrednu univerzalnu vrijednost s gledišta povijesti, umjetnosti ili znanosti;
- **skupine zgrada:** skupine zasebnih ili povezanih zgrada koje zbog svoje arhitekture, homogenosti ili svog mjesta u krajoliku imaju izvanrednu univerzalnu vrijednost s gledišta povijesti, umjetnosti ili znanosti;
- **nalazišta:** djela čovjeka ili kombinirana djela prirode i čovjeka i područja uključujući arheološka nalazišta koja imaju historijsku univerzalnu vrijednost s povijesnog, estetskog, etnološkog ili antropološkog gledišta.“ (UNESCO, 2020).(<https://whc.unesco>)

2.2.Podjela na materijalnu i nematerijalnu baštinu

Kroz dosadašnji tekst spomenuto je kako pod kulturnu baštinu spadaju materijalna nasljeđa, ali isto tako i nematerijalna postignuća ljudske kulture. Iz ovoga se vrlo jasno može zaključiti da osim materijalnih kulturnih dobara valja zaštititi i očuvati razne rituale, običaje, tradicije i vještine koje smo u nasljeđe dobili od naših starih, a svojim utjecajem možemo postići da se još generacijama prenose (Šošić, 2014).

Materijalna kulturna baština, već spomenuto, dijeli se na pokretnu i nepokretnu. Sve predmete koje možemo povezati s ljudskom kulturom, kao što su nakit, slike, kipovi, posuđe, stari novac, knjige, liturgijski predmeti i tome slično, svrstavamo pod pokretnu baštinu. Pod nepokretnu se svrstavaju građevine, razna nalazišta pa čak i jezgre srednjovjekovnih gradova. Zaštita se također odnosi i na okoliš objekata koji se svrstavaju pod kulturnu baštinu (Šošić, 2014).

Kako bi se očuvao kulturni identitet usmena i nematerijalna kulturna baština je bitna odrednica. Očuvanje iste doprinosi razvoju kulturne raznolikosti, promiče toleranciju i povezuje kulture. U današnje vrijeme prijeto joj izumiranje zbor raznih oružanih sukoba, migracija, uništavanja okoliša i sl. Po svojoj definiciji ona predstavlja znanja, vještine, vjerovanja, običaje i duhovno stvaralaštvo, a čovjek ju prepoznaje kao svoju baštinu te je dalje manifestira kroz folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja, mitologije, tradicijskih umijeća i obrte (Ministarstvo kulture, 2020). (<https://min-kulture.gov.hr>).

3. POVIJEST

Vrbovec je jedno od brojnih starih naselja čije se ime spominje u starim pisanim izvorima sačuvanih iz 13.stoljeća. Vrbovečki kaštel, odnosno ono što je do dana od njega ostalo, nije najstariji dvor nekadašnjih feudalaca u Vrbovcu. Ni stare utvrde koje su branile Vrbovec od turskih napada nisu najstarije građevine koje su vezane su ovaj grad. Ostaci vrbovečkog kaštela koja su ostala sve do danas djelo su novih gospodara tog posjeda i nastale su u novijem vremenu „kada su oslobodilački ratovi ponovno proširili zemlje Hrvatske i odmaknuli opasnost od turskih napada iza novih granica s turskom Bosnom na Savi i Uni.“ (Kruhek, 1995, str.7).

„Stara predaja navodi da je tu nekoć stajao spoda zidani, a gore od drva gradjeni dvor, koji je svojedobno pogorio, a u današnjem obliku, da su ga sagradili Patačići.“ (Kruhek, 1995, str.7).

Gotovo je sigurno da je, puno prije Patačića i prije njihova dvora, tu postojao još stariji dvor ili kurija čije su utvrde bile i starije od nje same. Najstarija se povijest grada Vrbovca može se istražiti u sačuvanim spisima koje su pisali kraljevski pisari, a izdaju ih kraljevske kancelarije. Te isprave u početku povijesti grada spominju ime Vrbovec u spomenu zemlje ili posjeda. Povijesni izvori upućuju na to da su najstarija središta ovog dijela Hrvatske bila u biskupskoj Dubravi što se nalazi južno do Vrbovca i sjeverno od njega u Križu (stari Križevac). Sve dok kralj Koloman nije kraljevskom darovnicom darovao zemlje Vrbovca županu Junku Vrbovec nije bio

uređeni feudalni posjed, već dio kraljevskih zemalja pod upravom kurije u Križu (Kruhek, 1995).

3.1.Prvi spomen grada

Godina prvog spomena imena Vrbovec kao i godina Kolomanove darovnice nije poznata. Darovnica kralja Kolomana nije izvorno sačuvana, ali se spominje u ispravi kralja Bele IV. Pretpostavlja se da je darovnica uništena za vrijeme tatarskih provala. Prema dosadašnjim podacima u darovnici Bele IV., koja je nastala 21. Travnja 1244. godine, prvi se put spominje ime Vrbovec. Tom darovnicom kralj potvrđuje pravo županu Junku na posjede Zlonin i Vrbovec. S obzirom na to da je darovnica njegova brata Kolomana uništena, a samim time i dokaz o prvom spomenu Vrbovca, kralj Bela IV. izdao je tu novu povelju kojom potvrđuje ranije spomenuto Kolomanovo darivanje.

Darovnica Bele IV. čuva se u Nadbiskupijskom arhivu u Zagrebu, dobro je očuvana i uz nje se nalazi mala platnena vreća u kojoj bi trebao biti žig koji, nažalost, kroz godine izgubljen. Pisana je tintom na janjećoj koži pravilnim, jasnim i lijepo oblikovanim slovima uz rijetke ligature. Darovnica je u 18. stoljeću prevedena na latinski jezik dok je prijevod na hrvatski jezik pričekao sve do 1994. Godine, a preveo ju je Josip Barbarić (Vrbovec-770 godina, 2014).

Darovnica počinje ovim riječima:

„U ime Svetoga Trojstva i Nerazdjeljivog Jedinstva. Amen. Bela, Božjom milošću kralj Ugarske, Dalmacije, Hrvatske, Rame, Srbije, Galicije, Vladimirije i Kumanije zauvijek. Budući da se moć svih kraljeva sastoji jedino u vjernosti njihovih podanika, te budući da ta vjernost također nadvisuje sve ostale građanske kreposti, čim se rjeđe ona susreće, tim se dragocjenijom treba smatrati.“ (Vrbovec-770 godina, 2014, str.14).

Za ono vrijeme bilo je uobičajeno da kralj piše u 1.licu množine. Dalje kroz tekst hvali svog brata i župana Junka koji je oba kralja vjerno služio te detaljno opisuje granice njegova posjeda koje je utvrdio peštanski župnik Akus. Tako detaljno

navođenje međa bilo je nužno u to vrijeme jer je tom darovnicom osnovan novi feudalni posjed. Uzevši u obzir današnju suvremenu kartu Vrbovca i vrbovečkog kraja te prateći riječi povelje i njezine toponime (hidronimi koji se i danas koriste : Dulepska, Črnc, Glogovnica, Lonja) možemo zaključiti da je posjed župana Junka bio poprilično velik pa je samim time on bio imućni feudalac. Kmetovi se kao stanovnici tih feudalnih posjeda nigdje ne spominju, no jasno je da mjesto sigurno nije bilo nenaseljeno jer u tom slučaju nema seljaka koji daju tlaku, a u ondašnjim vremenima takav posjed ne bi imao nikakvu vrijednost.

Kroz povelju se dalo primijetiti da je u okolici naselja Vrbovec bio puno potoka, močvara i rijeka, a upravo to je temelj teorije o postanku imena Vrbovec. Rijeke i močvarna područja iznimno su plodno tlo za rast vrba, a lokalno ih je stanovništvo iskorištavalo za pletenje košara i drugih potreba. Vrbovec se dalje razvijao sukladno svom položaju te interesu vlasnika kojih je bilo nekoliko jer su mnogi susjedi i vladari htjeli oteti odnosno zauzeti Vrbovec (Vrbovec-770 godina, 2014).

3.2.Vrbovec u prošlosti

Vrbovec je bio smješten na tzv. Kolomanovoj cesti koja je vodila od Križevaca prema Zagrebu i dalje prema Rijeci. Kao što je ranije spomenuto od 1244.g. Vrbovec je bio u vlasništvu Junkovih nasljednika.

„Godine 1261. oduzima posjed Vrbovec kraljica Marija(supruga kralja Bele IV.) županu Junku i njegovim sinovima i daje ga na korištenje lonjskim svinjarima (pastores porcorum de Lona). Dakako, Junko i njegovi sinovi bore se za svoj posjed. Pokreću kraljevsku parnicu i kraljevski sud na temelju stare Beline darovnice potvrđuje im nepravedno oteto vlasništvo.“ (Kruhek, 1995, str 8).

Prema tadašnjim dokumentima kraljica Marija je htjela da župan zamijeni posjede s lonjskim svinjarima, na što on nije pristao, te mu je tako oduzela vrbovečki posjed i pripojila ga Lonjskoj općini. Kasnije Junkovi potomci dobivaju ponovno posjed u Vrbovcu darovnicom kralja Ladislava 1280. godine. S obzirom na loša prijašnja iskustva, da bi zaštitili svoja prava, isposlovali su darovnice i kod novih

ugarskih kraljeva. Kralj Karlo Robert 1325. godine i Ljudevit 1359. I 1364. godine. Krajem 14. Stoljeća Junkovi potomci više se ne spominju kao vlasnici posjeda pa se pretpostavlja da su poginuli 1398. godine kao protivnici kralja Žigmunda u Križevačkom krvavom saboru.

„Vjerojatno je da su, kao protivnici kralja Žigmunda, izginuli 1398. u Križevačkom krvavom saboru. Poslije toga Žigmund si je prisvojio Mali i Veliki Kalnik, Vrbovec pridružio gospoštiji Rakovec pa zatim obje gospoštije prodao Petermanu Hermanu i Rudolfu Albenu, nećacima zagrebačkog biskupa Eberharda.“ (Buturac, 1989, str 18).

Beatrica Frankopan, kći slavnog kneza Bernardina Frankopana, preudala se 1509. godine za Đuru markgrofa Brandenburškog. Bila je pobožna žena i velika dobrotvorka te je napisala jednu ispravu.

„Svećeniku je namijenila kuću u trgovištu Vrbovcu, u kojoj je do tada stanovao pokojni svećenik Stjepan Kozlić, a k tomu dvije polovične šesije, jednu sjenokošu te desetinu od toga, pak dva pitana krmka na godinu koje su mu imali podavati upravitelji grada Rakovca.“ (Laszowski, 1921, str 19).

Njen suprug je nakon njezine smrti preuzeo posjede Rakovec i Vrbovec te tjerao Vrbovčane na podizanje kaštela u Lukavcu što se nije ostvarilo. Kasnije je posjede prodao kraljici Mariji, ženi Ludovika II., za 22 000 forinti (Laszowski, 1921).

Nakon poraza u Mohačkoj bitki 1526. godine kralj Ferdinand je dao gospoštiju Vrbovec i Rakovec u zalog bani Ivanu Karloviću za 6000 forinti.

„Karlović je bio u neprilici, odakle da smogne potrebni novac. Taj je našao kod svog šurjaka kneza Nikole Zrinskog (oca sigetskog junaka). Taj mu je posudio 4000 forinti. Za to je knez Karlović 27. maja 1527. godine izjavio pred zagrebačkim kaptolom da otpušta Zrinskomu polovinu svih dohodaka od ovih gradova i da može u njima držati svoje službenike dok mu se dug ne namiri.“ (Laszowski, 1921, str 21).

Ferdinand nije odmah došao u posjed tih imanja, nego se to konačno dogodilo 1529. godine. Posjedi nisu dugo bili pod njegovu vlašću jer umire 1531.

godine. Očekivano, počinje borba za posjede Vrbovec i Rakovec, no kneginja Jelena, Karlovićeva sestra i supruga Nikole Zrinskog, brani svoje pravo.

Kralj Ferdinand izdaje novu darovnicu po kojoj Ivan i Nikola Zrinski, sinovi Jelene, postaju vlasnici posjeda oko kojih je nastala tolika zbrka. Nažalost, ubrzo nakon toga Ivan pogiba pa jedini vlasnik ostaje Nikola.

„Nikola Zrinski postao je godine 1542. banom, a bijaše oženjen s Katarinom Frankopan. S njezinim bratom Stjepanom Frankopanom Ozaljskim sklopio je godine 1544. ugovor o zamjениčkom nasljedstvu i tu se u nizu Zrinskih gradova nalazi i Rakovec. U ovo doba bijaše u Vrbovcu više plemićkih obitelji koje su ondje držale manje posjede. Tako se ondje godine 1543. spominju plemići: udova Fićur, udova Gjüre Markovića, siročad Madaraš, Jambreč i Antun Jambrečić.“ (Laszowski, 1921, str 23).

Prema Laszowskom Nikola Zrinski često je boravio u Rakovcu, a Vrbovec je također spadao pod feudalnu nadležnost Rakovca. Bila je 1552. godina kada su Turci osvojili Čazmu i osnovali svoj sandžak i u utvrđeni grad postavili vojnu posadu od oko 1500 vojnika. Vrbovec je tada bio na samoj granici ugroženih područja. Od tada pa na dalje gubitak pučanstava se samo nastavljao, a samo ga je još ubrzala kuga koja se pojavila u Vrbovcu 1554. godine (Laszowski, 1921).

Nikola Zrinski je 1556. godine odstupio s banske časti i predložio Petra Erdodya za novog bana. Kralj Ferdinand je to teško prihvatio, no odlučio je poslušati Zrinskog. Nakon tog događaja Zrinski je s novim banom dogovorio zamjenu imanja te tako Zrinski preuzima grad Monyorokerek i kaštele Vorosvar i Gyak. Valja spomenuti i to da je 10 godina nakon Nikola junački poginuo braneći Siget pa se danas još naziva i Nikola Zrinski Sigetski (Laszowski, 1921).

Nikola Šubić Zrinski

Novi ban je odmah zaposjeo Vrbovec i Rakovec i tamo često boravio. Hrvatski sabor je donio odluku o popravku vrbovečkog drvenog kaštela jer su Turci još uvijek harali vrbovečkim krajem. Vrbovec je kasnije podređen vojnoj nadležnosti Križevačke kapetanije te Vid Halleg, zapovjednik Slavonske granične obrane spominje kako je Vrbovec poharan požarom. "Izgorjela je palisadna ograda na prokopu uokolo crkve i veći dio samog mjesta. Požar se dogodio u vrijeme nepažljivog paljenja „vuzmenki“. Sada je Vrbovec otvoreno, neobranjeno mjesto, u velikoj je opasnosti, a mimo njega neprijatelj bi mogao prodrijeti u dubinu branjenog prostora." (Kruhek, 1995, str 16).

Imanja su nakon smrti bana Erdodya pripala njegovim sinovima Tomi i Petru koji nisu bili dobrim odnosima. Naime, Petar je bez Tomina znanja založio Vrbovec i još neke posjede plemiću Ladislavu Bukovačkom. Toma je tužio brata i plemića Bukovačkog te je, za potrebe razrješenja suda, vrijednost vrbovečkog posjeda procijenjena na 500 forinti što je u ono vrijeme bilo poprilično vrijedno.

„Zanoćili su u taboru kod Vrbovca, a 7. listopada 1591. počeli se vraćati s velikim plijenom i robljem prema Bosni. No, zaskočile su ih naše krajiške postrojbe, razbile ih, oslobodile zarobljene ljude i zarobile mnogo ostalog plijena, zastava i oružja. O toj sjajnom pobjedi kršćanskog oružja kod Vrbovca izvijestio je nadvojvodu Ernesta bana Tomu Erdodyja.“ (Kruhek, 1995, str. 17).

U poznatoj bitci kod Siska ban Toma poražava Turke pod geslom „In Deo Vici“ (U Bogu pobijedih). Utvrđenom granicom između Habsburške monarhije i Turske, Vrbovec više nije bio na crti obrane. Hrvatska je osuđena na ostatke ostataka nekadašnjeg kraljevstva.

Obitelj Zrinski ponovo dolazi u posjed Vrbovca oko 1618. godine i njime gospodari još neko vrijeme nakon smaknuća Petra Zrinskog 1671. godine.

Ferdo Šišić piše o Hrvatima na bečkom sveučilištu i navodi da se 1463. spominju vrbovečki „baccalaurei“, odnosno magistri znanosti i to Klement iz Vrbovca, Ivan iz Vrbovca i Juraj Blašković iz Vrbovca (Šišić, 1903).

Obitelj Zrinski, kao što je već spomenuto ponovo gospodari Vrbovcem od 1618. godine. Zahvaljujući tome Vrbovec je ostao u sastavu Križevačke županije i pod vlašću sabora i bana. Vrbovec je bio opustošen nakon turskih osvajanja a rezultat toga bila je i nestašica ljudi, kmetova koji su trebali za obradu zemlje.

„Naseljavao je nove stanovnike u opustošena sela i deset godina oslobađao ih od bilo koje daće. Žena Jurjeva bila je Magdalena Szechy. Ona mu je 1620. u Čakovcu rodila sina Nikolu, a 6. lipnja 1621. u drvenom dvoru kod tvrđavskih vrata, drugoga sina – Petra.“ (Buturac, 1984, str 144).

Juraj V. Zrinski takvim naseljavanjem pustih posjeda stvorio je seljaka – slobodnjaka. S vremenom su ti seljaci preuzeli druge poslove vlastelina kao što su stražarenje, sudjelovanje u lovu ili prenošenje vlastelinske pošte. Na vrbovečkom području takav status dobili su naseljenici u Gaju i stanovnici Prilesja. Maria Sofija, udovica bana Nikole Zrinskog, naseljavala je slobodnjake u Poljani te su oni držali čak 30% vrbovečkih selišta. U drugoj polovici 17. stoljeća dio slobodnjaka je morao plaćati visoke namete i nije morao u vojnu službu (Buturac, 1984).

Juraj V. Zrinski ubijen je u Požunu 1626. godine pa su upravljanje posjedima preuzeli skrbnici njegovih sinova jer su oni bili maloljetni. Petar je tada imao pet godina, a već sa 16 je proglašen punoljetnim. „Godine 1649. Nikola i Petar pred zagrebačkim kaptolom sklapaju ugovor prema kojem starijem bratu Nikoli dopade Vrbovec, Rakovec i Preseka, kuća u Beču i cijelo Međimurje, a mlađem bratu Petru Božjakovina, Ozalj, Ribnik i primorski posjedi.“ (Buturac, 1984, str 144).

Nakon što je Nikola tragično preminuo u lovu 1664. imanja preuzima njegov brat Petar. Obitelj Zrinski bila je najbogatija aristokratska obitelj svog vremena u Hrvatskoj, a o tome svjedoče brojni dokumenti, proslavljeni junaci, hrvatski banovi i istaknuti vojni zapovjednici.

Vrbovec je bio tek jedno imanje u nizu s drvenim dvorcem i okolnom zemljom. On nije bio kao Čakovec, velebna utvrda i moderna renesansna tvrđava. Poznato je da je na čakovečkom dvoru bilo zaposleno oko 30 muškaraca i žena koji su služili, čistili, čuvali, kuhali, održavali sobe i radili druge poslove. Uz njih u radionicama su bili razni majstori, vrtlari, konjušari i kočijaši te psetari. Valja spomenuti i niz administrativnih službenika. Nakon Nikoline smrti Petar je s obitelji doselio u Čakovec i živio na prvom katu palače koji je bio rezerviran za stanovanje glave aristokratske obitelji. Barunica Sofija Lobl, Nikolina udovica, sa sinom Adamom preselila se na drugi kat.

Popis procjene imanja Petra Zrinskog nastao je nakon njegovog nezakonitog smaknuća te je u njemu opis kaštela u Vrbovcu. „Zgrada vrbovečkog kaštela je drvena i dobro udešena, u gornjem spratu imade šest soba. Dva drvena podruma (spoda) sadržavaju 50 lagava. Imade jednu smočnicu i kuću za služničad. Ispod vratiju kaštela stoji stara drvena zgrada u kojoj je rođen pokojni grof Petar Zrinski. Naokolo je graba i voda, a izvan kaštela je drvena konjska štala. Do kaštela bio je majur s dvije sobe, dvije manje kućice i tri štale.“ (Laszowski, 1921, str 33).

Poznato je i to da su imali hrastove šume u Črncu, upravitelje imanja, dva mlina te cijelo vrbovečko vlastelinstvo.

Habsburgovci su odlučili zatrti svaki trag obitelji Zrinski. Petrova supruga, Ana Katarina Zrinski, bila je vrlo obrazovana žena te je s kćerkom Aurorom odvedena u samostan u Grazu gdje i umire 1673. godine. Kćer Judita Petrunela također je ostala u samostanu, a jedini sin Ivan IV. Antun Zrinski bio je pod prismotrom te utamničen zbog veleizdaje 1683. godine gdje i umire 20 godina kasnije. Jedino je Jelena Zrinska ostala na slobodi i borila se protiv centralističkih težnji bečkog dvora. Poznata je po trogodišnjoj obrani utvrde Palanog te je proglašena za najhrabriju ženu Europe.

Jelena Zrinski

Nakon brojnih pljački imanja obitelj se zadužila kod zagrebačkog kaptola što je također radio i Adam Zrinski koji je Vrbovec naslijedio nakon smrti strica Petra. Adam je u bitci kod Slankamena pogođen u leđa, a kako je umro bez nasljednika Vrbovec, Rakovec i Preseku nasljeđuje njegova udovica grofica Lamberg. Zbog nagomilanog duga i pod pritiskom ona imanje prepisuje kraljevskoj komori. Barun Baltazar Patačić počeo se zanimati za Vrbovec, Rakovec i Preseku te ga i kupuje 1710. godine. (Laszowski, 1921).

Nakon što je obitelj Patačić kupila imanje u Vrbovcu ono ostaje u njihovu vlasništvu sve do 1834. godine. Baltazar Patačić bio je dugogodišnji kraljevski savjetnik, a posjede je kupio za 53.000 forinti čime je dobio pravo patronata u župnim crkvama, pravo osude zločinaca na smrt. Pravo daće za prijevoz odnosno prolaz određenim cestama u Rakovcu, Lonjici i Zelini. Nakon smrti Baltazara Vrbovec nasljeđuje njegov sin Aleksandar Patačić koji je težio unapređenju imanja. Na njegov zahtjev kralj Karlo VI. 1734. godine Vrbovcu daje „Pravo godišnjeg sajma i to prvi na blagdan svetog Križa i drugog na Vidov dan s marvinskim sajmom tri dana pred gore rečene sajmovne dane.“ (Laszowski, 1921, str 40).

Smatra se da su Aleksandar i njegov otac izgradili vrbovečki dvorac kakvog on prikazuje u djelu „Status familiae Patachich“. Naime, to je rodoslovni album obitelji Patačić s 58 akvarela pojedinih obiteljskih kurija, zastava, grbova i rodoslovnim stablom.

Vrbovec iz 1740. godine, iz Statusa Familiae Patachich

Patačići su unaprijedili Vrbovec o čemu svjedoči dobiveno pravo sajma. Nakon Aleksandra vlast preuzima njegov brat Ludovik. U njegovo doba dolazi do seljačke bune. Tada su zapaljeni i kašteli grofova Patačić u Vrbovcu, Rakovcu i Dianešu. Smatra se da je razlog bune bila najava popisa stanovništva. Seljaci su mislili da će to rezultirati povećanjem daća, a već su bili iscrpljeni obavezama prema vlastelinstvu.

Buna nije rezultirala poboljšanjem, mnogi seljaci su ubijeni, a prelijepi dvorci, uključujući i onaj u Vrbovcu, zauvijek su uništeni. Obitelj Patačić obnovila je barokni dvorac koji i danas krase centar grada Vrbovca. Dvorac je navodno imao i podrum koji je zatrpan, a lokalno stanovništvo tvrdi da je isti bio katakombama povezan s obližnjom kulom Zrinski. „Poslije Ludovika gospodarom Vrbovca postaje njegov sin Ivan IV., Vrbovčanima važan jer je 1769. utemeljio prvu narodnu školu u Vrbovcu.“ (Obad Šćitaroci, 1998, str 335).

Grof Ivan oženio se groficom Eleonorom Rindsmaul i s njom dobio sina Bartola. Bartol je oženio rođakinju Eleonoru Patačić, a kako su im djeca umrla u ranoj dobi, nakon Bartolove smrti Eleonora nasljeđuje njegove posjede, između ostalog i Vrbovec i Rakovec.

„Grofica Eleonora Patačić vrlo je volila boraviti u Vrbovcu i Martijancu gdje je imala uredno i krasno uređeno gospodarstvo. Godine 1819. sagradila je novi župni dvor u Vrbovcu.“ (Laszowski, 1921, str 44). Preminula je 1834. godine u Varaždinu kao posljednja iz loze Patačića, slavne obitelji koja je imala devet hrvatskih banova. U oporuci je oprostila dugove kmetovima, siromasima ostavila 500 forinti, dio imetka ostavila svojoj služinčadi, kaštelima i crkvi. Bila je omiljena u narodu zbog svojih dobročinstava te je dobro upravljala gospoštijama. O njenoj smrti pisale su i novine „Pisac ne smaže riječi da se nahvali ove plemenita srca uzvišene čovjekoljupke i isto tako bivše vlastelinke za dobro i za hranu svojih podanika, kao i za nacionalnu kulturu njezinih imanja, gospoštija i posjeda. U istinu jedna od najljepših točaka plemenitoga značaja ove gospodje da se brine za zdravlje svojih podanika, u bolestima ima liječničku pomoć i lijekove daje podavati i plaća“ (Laszowski, 1921, str 46).

Vlasnici su se u narednim desetljećima izmjenjivali, a većini je bio cilj očuvati dobro vođen posjed. Francuz Ivan Pellien kupuje Vrbovec 1863. godine, no zbog lošeg vođenja i sukoba s kmetovima izbija nova seljačka buna. Nakon toga Mađar Ladanyi preuzima Vrbovec i sustavno krči šume i uništava resurse tog kraja. Nakon toga dolazi do dijeljenja posjeda na sve manje dijelove što je svojevrsna najava društvenih promjena. Vlastelini osiromašuju i nemaju više velike posjede s kmetovima, došlo je do usitnjavanja posjeda što je kasnije onemogućilo poljoprivredni razvoj.

Ukinuto je kmetstvo 1848. godine pa se samim time položaj seljaka neznatno poboljšao. Mogli su prehranjivati obitelj jer su dobili dio zemljišta i šumu. Obrti trgovina se razvijaju no Vrbovec je i dalje većinom ruralno područje. Markiz de Piennes preuzeo je dvorac Patačić 1879. godine čije je zidove ukrasio umjetninama koje je donio iz Francuske. Najpoznatiji je portret Madame Recamier Antoineta Jeana Grosa. Preostalih 16 umjetnina nakon svoje smrti ostavio je Strossmayerovoj galeriji. Ništa iz dvorca nije ostavljeno u nasljeđe Vrbovčanima. Njegov nećak naslijedio je imanje te je Markizu dao izgraditi mauzolej na gradskom groblju u koji su prenesene kosti njega i njegove supruge Blandine. Mauzolej je radio Viktor Kovačić i Huga Ehrlicha, spomenik je nulte kategorije i ima pozlaćenu kupolu. (Laszowski, 1921).

U susjedstvu je postojao dvor zvan Lovrečina grad. Markiz de Piennes saznao je da Sestre milosrdnice trebao mjesto za stanovanje s mnogo zemlje te im je dao 40.000 kruna da dvorac kupe za svoje potrebe. „Želja i nakana dobročinitelja bila je da milosrdnice ovdje otvore i vode zavod za dobrotvorne svrhe“ (Buturac, 1984, str 174). Sastavljen je ugovor u kojem su navedeni uvjeti koje sestre moraju ispuniti u ime dara koji su primile. Predviđeno je da se osnuje zavod za odgoj i njegu djece bez roditelja i siromašnu djecu, odnosno sklonište za bolesne i siromašne seljake.

Početakom 20. stoljeća Vrbovec se intenzivno razvija. Reininger je kupio Đurište i počeo razvijati ratarsku proizvodnju. Izgradio je i poljsku ciglanu, a zbog velikog interesa za opekarske proizvode uvodi kružnu peć i povećava proizvodnju. U Vrbovcu djeluju trgovci, obrtnici, stočari, no najviše seljaci koji se bave poljoprivredom. (Vrbovec-770 godina, 2014).

3.3. Zemljopisni položaj grada

Grad Vrbovec ima iznimno dobar zemljopisni položaj. Smješten je u sjeveroistočnom dijelu Zagrebačke županije te povezuje zagrebačku regiju s Koprivničko-križevačkom i Bjelovarsko-bilogorskom županijom. Vrbovec je krajem srednjeg vijeka sve više dobivao na važnosti i to zbog toga što je prometno čvorište i lokalno središte. Ta prometna povezanost bila je važan čimbenik u nastanku i razvoju trgovine (Pavleš, 2020).

Jedan je od devet gradova Zagrebačke županije, a gradom je proglašen 30. rujna, 1995. godine. Grad Vrbovec i okolica imaju 14 797 stanovnika gledajući popis iz 2011. godine, od toga sam grad ima 4 947 stanovnika. Grad Vrbovec površinom iznosi 159,05 km² što je 5,2% ukupne površine Zagrebačke županije.

ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Karta zagrebačke županije s gradovima i općinama

Grad je smješten na 155 metara nadmorske visine. Vrbovec je pretežito nizinski kraj s povoljnim prirodnim uvjetima za razvoj poljoprivrede. Vlada pretežito kontinentalna klima sa srednjom temperaturom najhladnijeg mjeseca od -3 do -18 C, a najtoplijeg mjeseca oko 22 C. „Prema višegodišnjim podacima meteoroloških stanica za naše područje srednja godišnja temperatura zraka iznosi 10,3 C, srednja godišnja količina oborina je 813 mm, a srednja godišnja relativna vlažnost zraka iznosi 18%.“ (Gubijan, 2011, str 87).

Na cijelom vrbovečkom području ima mnogo rijeka i potoka. Nekada je vrbovečko područje uglavnom bilo pokriveno šumama i to pretežito hrasta lužnjaka zbog močvarnih područja. Posljednjih je godina zabilježeno ubrzano sušenje hrasta lužnjaka zbog isušivanja tla, no unatoč tomu kraj se odlikuje visokim stupnjem očuvanosti prirode (Kauzlarić, 2011).

Grad Vrbovec ima svoj grb i zastavu. Grb je četverokutnog oblika sa zaobljenom donjom stranicom. U sredini grba na zelenom brijegu stoji kula, koja simbolizira obitelj Zrinski, a s obje strane su otvorena crna orlovska krila. Zastava je plave boje s grbom grada u sredini (Vrbovec-770 godina, 2014).

Grb grada Vrbovca

4. GOSPODARSTVO GRADA VRBOVCA

Prirodna bogatstva, prometni položaj, društveno političko uređenje uvjetovali su gospodarstvu Vrbovca. Ono se temeljilo na poljoprivredi, obrtu i industriji. U srednjem vijeku temelj gospodarstva bilo je govedarstvo, svinjogojstvo i zemljoradnja. Može se zaključiti da su glavni proizvodi za prodaju odnosno razmjenu bile žitarice, goveda, svinje, ovce, vuna, koža, vosak, med, lan i konoplja. Kao gospodarsku gradnju valja spomenuti i šumarstvo. Kraj je oduvijek poznat po šumskom bogatstvu. O važnosti šume svjedoči još podataka. „Činjenica da je još 1893. Godine djelovao „šumarski kotar vrbovečki“ sa šumarom Rikardom Šmidingerom i 12 lugara, govori u prilog vrlo rano shvaćanja značaja i vrijednosti šuma“ (Starčević, 1989, str 59).

Obrt se razvijao usporedno s trgovinom iz raznih dokumentacija vidljivo je da su u Vrbovcu radili kovači, potkivači, bačvari, stolari, opančari, remenari, medičari,

mlinari, kolari, mesari, crijepari, pekari, brijači, krojači, soboslikari, prijevoznici, vršioći žita i drugi. Budućnost obrta teško je procijeniti jer ovisi o ekonomskim prilikama i potražnji na tržištu. Tehnologija rada se kroz godine znatno promijenila, a danas se puno toga može brže, kvalitetnije i preciznije napraviti. Obrtnička zanimanja i dalje su obiteljski posao (Vicković, 2008).

U Vrbovcu djeluje velik broj udruga, a neke od njih su: Vrbovečka udruga vinogradara i vinara, Pčelarstvo, Konjogojska udruga Vrbovec, Lovci, Udruga uzgajivača Holstein goveda, Udruga uzgajatelja simentalskog goveda Vrbovec, Komunalac Vrbovec, Šumarija Vrbovec, Udruga osoba s invaliditetom grada Vrbovca i još mnoge druge.

5. KULTURA

Grad Vrbovec može se pohvaliti raznovrsnim i brojnim kulturnim programima što znači da ima mnogo aktivnih građana kojima je važno da kultura i tradicija ne umiru. Uz Pučko otvoreno učilište i Narodnu knjižnicu još mnoge udruge djeluju i pomažu u organizacijama koncerata, plesova, promocija, raznih radionica i sl.

5.1.HKUD „Petar Zrinski“

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvu „Petar Zrinski“ osnovano je 1912. godine te predstavlja nastavak zborne tradicije pjevanja. Temelji takve vrste glazbe postojali su već pedesetak godina ranije formiranjem pjevačkog okteta u župnoj crkvi sv. Vida u Vrbovcu s obzirom da je pjevanje bilo neizbježno u raznim prigodama rodila se ideja o osnivanju pjevačkog društva koje je potaknuo Stjepan Kurtanjek uz pomoć župnika Stjepana Pavunića. Uz Kurtanjeka, pjevačko iskustvo u zboru sa sobom je iz Karlovca donio i Franjo Palenik. Bili su dio Hrvatskog pjevačkog društva „Zora“ u Karlovcu. Svojevremeno to je bio jedan od najjačih i najkvalitetnijih društava u Europi. Vrbovečki učitelj Ferdo

Gjanić okupio je osamnaesticu vrbovečkih mladića, obrtnika i seljaka, te s njima započeo aktivan rad 1910. godine (Vrbovec-770 godina, 2014).

Već ranije spomenuti župnik Pavunić također je imao veliku ulogu u osnivanju društva. Datum osnivačke skupštine i ime društva predloženo je u dogovoru sa učiteljem Gjanićem i kapelanom Kolarićem. Dvije godine nakon aktivnog, ali neregistriranog društva dogodio se važan događaj za Vrbovec, njegovu povijest te glazbeni i kulturni život. Osnivačka skupština Hrvatskog pjevačkog društva „Petar Zrinski“ održana je 18. siječnja 1912. godine kapelan Kolarić otvorio je skupštinu te se u svom govoru pozvao na stihove Petra Preradovića: „Zora puca, bit će dana“. Ti stihovi predstavljaju novi život u Vrbovcu praćen pjesmom i bogoljubljem (Kovačić, 2001).

Rat je nakratko prekinuo rad društva te od 1919. godine ponovno nastupa na blagdane sv. Katarine i obilježavajući godišnjicu pogibije Petra Zrinskog i Frane Krste Frankopana. Na takvim obljetnicama najčešće su pjevane skladbe „Zrinsko-frankopanska“ i „Lijepa naša domovina“. Posebna se pažnja pridavala obilježavanju 300 godina rođenja Petra Zrinskog prilikom čega je na kuli Zrinski, u centru Vrbovca, svečano otkrivena spomen ploča uz još brojne sadržaje.

Hrvatsko pjevačko društvo „Petar Zrinski“ nastupalo je u brojnim mjestima kao što su Bjelovar, Čazma, Koprivnica, Križevci, Sveti Ivan Zelina, Dugo Selo, Tkalec, Lonjica te je time promicalo hrvatsku glazbu.

„Zajedno s pjevačkim društvima iz Osijeka, Karlovca, Zagreba i Rijeke Vrbovčani su nastupili i na dvoru kralja Aleksandra u studenome 1929. godine. Tada je na dar primilo zlatni čavao za društveni barjak.“ (Mandekić, 2002, str 16).

Posebna čast i priznanje za dugogodišnji rad bio je samostalni koncert na Radio Zagrebu. Smatra se da je najuspješnije razdoblje djelovanja društva bilo od 1930.do 1940. godine. Čest dolazak novih članova i predani rad zborovođa doprinijeli su tom zlatnom razdoblju. Uspjehu je pridonio i dolazak članica, većinom učiteljica, te je time zbor postao mješoviti, a repertoar bogat i raznolik. Sve to zboru je donijelo zasluženost mjesto među zborovima.

Nikola Faler je na jednoj smotri u Koprivnici, prilikom ocjenjivanja rekao: „Mi više ne možemo HPD „Petar Zrinski“ iz Vrbovcu ubrajati u seoska pjevačka društva, jer s kompozicijama s kojima su se danas predstavili, oni nesumnjivo pripadaju u gradska društva.“ (Vicković, 1987, str 15).

Drugi svjetski rat ponovno je narušio rad društva pa se zbor sveo na jedan koncert godišnje. Neki izvori navode da je razlog prestanka rada rasipanje članova tijekom rata, osobito mlađih članova koji su morali na frontu. U Spomenici Pučke škole Vrbovec zabilježeno je početkom školske godine 1928./1929. osnivanje dvostrukog kvarteta mješovitog pjevačkog zbora od strane učitelja Franje Verika. U zboru su bili svi članovi učiteljskog zbora i nekolicina građana koji su pjevali u crkvi.

„Taj čedni zborić narastao je tokom ove školske godine tako da smo 06. siječnja 1929. priredili samostalni koncert kojim je uspostavljen temelj mješovitom zboru Petra Zrinskog. Taj koncert je pod naročito radosnim okolnostima izveden.“ (Spomenica Pučke škole)

Župnik Ante Kolarić smatrao je da učitelj Franjo rovari protiv društva i posuđuje članove zbora „Petra Zrinskog“ za svoj zbor. Daljnja istraživanja oko tih odnosa bila bi teško provediva jer tadašnji članovi više nisu živi, a dokumentacija nije potpuna.

Već je spomenuto da je Hrvatsko pjevačko društvo „Petar Zrinski“ Vrbovec sudjelovalo na brojnim pjevačkim natjecanjima i na njima ostvarivalo dobre rezultate. Najveći godišnji koncert Društvo je organiziralo na blagdan sv. Katarine. Zbor je nastavio tu tradiciju, a odaziv je bio iznimno velik. U Vrbovcu se pojavljuje Kulturno-umjetničko društvo „Bratstvo“, društvo „ 7. maj“ Vrbovec, zbor Muzičke omladine i drugi. U prosincu 1969. godine osnovano je Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „ Petar Zrinski“ Vrbovec. Na osnivačkoj skupštini bilo je mnogo rasprava, no na kraju je izglasano HKUD „Petar Zrinski“ Vrbovec. Ideju obnove i osnivanja društva predložili su Antonija Martinčević, Branko Pavić i Ante Džaja. (Vicković, 1987).

Pohvale su pristizale sa svih strana, a napredak u izvođenju programa bio je neosporan. Publika je s oduševljenjem dolazila na njihove nastupe i nagrađivala ih neizostavnim pljeskom. Suradivali su s okolnim društvima zbog razmjenjivanja iskustava i nota prilagođenih njihovom zboru. Planovi za budućnost bili su im da uključe što više mladih građana te što više nastupa koji su svojevrsna nagrada za rad svih članova koji njeguju folklorni izraz i širu kulturu. Naziv za nastupe u kojima se vrednuje zborna pjevanje su smotre. Valja spomenuti da je zbor čak tri puta osvojio prvo mjesto na županijskom natjecanju koje se održava uglavnom u Zaprešiću. Zbor je 2009. godine nastupao kao predstavnik Zagrebačke županije na Susretima hrvatskih zborova koje organizira Hrvatski sabor kulture.

Njihov repertoar zapravo je klasična zborna literatura u kojoj se mogu pronaći i domaći i strani autori te duhovne i popularne skladbe. Dug je popis zborovođa koji su doprinijeli radu zbora od onih davnih vremena do danas, a njihovim putem nastavlja i trenutna voditeljica zbora Ana Jaklinović. S vremenom se rodila ideja o osnivanju sekcija te je 1975. godine osnovana folklorna sekcija podijeljena u pet uzrasnih skupina. Gotovo 150 plesača u dobi od 5 do 60 godina podijeljeno je u skupine od dječje folklorne igraonice do veterana.

Najpoznatija koreografija je završno kolo opere „Ero s onoga svijeta“. Članovi folklorne sekcije ostvarili su uspješne inozemne nastupe, ugostili nekoliko inozemnih društava te se redovito odazivaju na natjecanja, smotre i festivale (Vicković, 1987).

Unutar društva osnovan je tamburaški sastav koji ubrzo prerasta u orkestar. Svoju kvalitetu predstavio je na osječkom Festivalu hrvatske tamburaške glazbe. Tamo je osvojio šest zlatnih plaketa, po jednu srebrnu i brončanu i priznanje. U Dugom selu 2012. godine održana je 1. županijska smotra gdje je odlukom Siniše Leopolda, hrvatskog skladatelja i dirigenta, tamburaški orkestar HKUD-a „Petar Zrinski“ proglašen najuspješnijim. Taj uspjeh osigurao je sudjelovanje na 19. smotri hrvatskih tamburaških orkestara u Ogulinu.

Osnovan je i ženski vokalni sastav „Lera“ 2006. godine kao dopuna folkloru. Ubrzo su pokazale svoje umijeće pjevanja pa su hrvatski folklor širile na makedonsko i bugarsko područje. Ime Lera izabrano je zbog plesa vrbovečkog

kraja koji nosi isto ime i kojeg izvode članovi folklor. Za HKUD „Petar Zrinski“ bila je važna 2012. godina kada su obilježili 100 godina od osnutka. Svi članovi sudjelovali su nizom sadržaja te je napravljen i prigodan poštanski žig. Želja društva je održavati međunarodna prijateljstva te organizirati još više susreta (Vrbovec-770 godina,2014).

5.2.Pučko otvoreno učilište Vrbovec

Pučko otvoreno učilište Vrbovec nekad je nosilo ime Narodno sveučilište Vrbovec, a osnovano je 18. veljače 1961. godine od strane Narodnog odbora općine Vrbovec. S radom je počelo u zgradi nekadašnjeg Društvenog doma gdje je i do danas nastavilo s radom, a za upravitelja je imenovan Đorđe Damjanović. U sveučilištu su se organizirale razne kulturne priredbe, izložbe i festivali pjevača amatera. Isto tako postojala je osnovna muzička škola, tečajevi stranih jezika, a bilo je moguće i obrazovanje odraslih u osnovnoj školi za odrasle. Tamo je također radila knjižnica i čitaonica te kasnije i kino.

Narodno sveučilište Vrbovec otpočetak se intenzivno bavilo obrazovanjem i kulturom. Veliki problem stvarala su financijska sredstva kojih nije bilo dovoljno za rad svih djelatnosti. U početku je sveučilište imalo svoje ogranke u Dubravi i Gradecu.

„Ova je ustanova osnovana 1961. kao centar za kulturu. Ovdje djeluje: knjižnica s 18 000 zabavnih i poučnih knjiga i 1300 članova čitača; kino. Tu se drže kulturno-umjetničke priredbe. Ovo je centar za obrazovanje u kojem djeluje i Osnovna muzička škola od 1965. godine.“ (Buturac, 1984, str 215).

S obzirom na veliki interes polaganja autoškole, 1968. godine „Autoškola Vrbovec“ počinje s radom u prostorijama sveučilišta. Povećavale su se prostorne potrebe pa je Gradsko poglavarstvo dalo na korištenje učilištu Likovnu galeriju Vrbovec i dvorac Patačić.

Godine 1997. Učilište od Pik-a Vrbovec u najam uzima prostor u zadružnom domu gdje radi harmonikaški odjel, predaje se solfeggio i neko vrijeme glasovir. Danas Glazbena škola radi u matičnoj zgradi Učilišta u suvremeno opremljenoj učionici s instrumentima, a koncerte organiziraju u novoj dvorani s polukoncertnim klavirom. Održavanje nastave u Likovnoj galeriji, ni tada ni danas, nisu idealni pa se očekuje uređenje zgrade koja je u vlasništvu grada radi poboljšanja uvjeta rada svim korisnicima zgrade.

Zakon o pučkim otvorenim učilištima donesen je 1997. godine pa je ustanova promijenila naziv u Pučko otvoreno učilište Vrbovec. „Prema kazivanju Marije Sabolić, dugogodišnje ravnateljice Učilišta, nije prošla gotovo niti jedna godina da se gradu nisu slali dopisi s molbom da se pristupi rekonstrukciji i dogradnji Učilišta zbog permanentnog nedostatka prostora te rada u neadekvatnim uvjetima“ (Priatelj, 2011, str 46).

Grad dobiva građevinsku dozvolu za dogradnju učilišta u travnju 2002. godine. Od 2007. godine radovi se ubrzavaju, uređuju se učionice, fasada i okoliš. Formiranjem Male galerije poboljšani su uvjeti za provedbu programa obrazovanja i kulture. Broj zaposlenika varirao tijekom godina. Od samog osnutka bilo je šest zaposlenih, a pokretanjem autoškole zaposleno je još pet djelatnika. Kada glazbena škola postaje dio učilišta zaposleno je nekoliko profesora glazbe te je sveukupno bilo 20 djelatnika. Danas ima 23 zaposlenika, a 2011. godine obilježavalo se 50 godina rada Učilišta.

Otvorena je muzejska zbirka učilišta 2012. godine nakon višegodišnjeg skupljanja materijala. Muzejska zbirka nalazila se na prvom katu dvorca Patačić, a njezinu zbirku čine Arheološka, Etnografska, Kulturno-povijesna i Likovna zbirka (Pučko otvoreno učilište, 2020) (<http://www.pou-vrbovec.hr>).

5.3. Limena glazba i mažoretkinje Vrbovec

Kulturni život grada Vrbovca uz brojne udruge i društva čini limena glazba kojoj se 1989. pridružuju i mažoretkinje. Kako bi bolje razumjeli orkestar i orkestralno sviranje valja se osvrnuti na nekoliko povijesnih podataka. Još u doba renesanse postojale su puhačke glazbene skupine. Kako je vrijeme prolazilo zahtijevalo je stvaranje novih glazbenih skupina te se pojavljuje vojni orkestar kao zasebna skupina puhača čija je svrha bila sviranje na otvorenom prostoru i usklađivanje masovnih pokreta.

"Amatersko bavljenje glazbom izvođenom u sastavima koji se obično zovu puhački orkestar ili limena glazba u Hrvatskoj se intenzivnije počeo razvijati usporedno s urbanim zbornim amaterizmom i tamburaškim sviranjem te pripada izrazito urbanom tipu glazbenog amaterizma čak i ako se prakticira u ruralnim naseljima.“ (Tomašek, 2009, str 476).

Građanske čete javljaju se kod nas po uzoru na strane koje su kao skupine građana u odorama, puškama ili sabljama ostavljali izniman dojam u gradskim paradama. Kasnije je javno koncertiranje postalo tradicionalni običaj kojeg su prihvatile profesionalne i amaterske limene glazbe sve do današnjih dana.

„Amatersko bavljenje puhačkom glazbom u Hrvatskom glazbenom životu postalo je zamjetljivije tek sredinom prve polovice 19. stoljeća kada puhačke sastave počinju osnivati i uzdržavati društvene organizacije poput dobrovoljnih vatrogasnih društava, društva tjelovježbača, npr. Hrvatskog sokola i poneka glazbena društva. Takvi su sastavi obično brojili do dvadesetero svirača.“ (Tomašek, 2009, str 476).

Vrbovec je pratio glazbene trendove pa se ovakve povijesne odrednice gotovo preslikavaju na pojavu limene glazbe u Vrbovcu. Zahvaljujući imigracijama, 1920. godine u Vrbovec je doselilo sedam obitelji među kojima je bilo iskusnih svirača. Utemeljili su sastav od sedam članova, a svirali su: Adam Kuharić (krilnica), August Kuharić (klarinet), Đuro Šala (klarinet), Stjepan Tarandek (bariton), Marko Tarandek (F bas-tuba), Alojz Lesičar (trompeta- pratnja) te Jakob Rumbak (veliki bubanj s činelama). Smatra se da je to prvi vrbovečki limeni sastav kojeg su u narodu nazvali Vičurinci.

Drugi svjetski rat prekinuo je svaku kulturnu aktivnost na ovim područjima pa je tako i glazba utihnula. Sva glazbala postala su vlasništvo DVD-a Vrbovec, a svi spomenuti svirači napravili su dobar temelj za stvaranje limenog orkestra kojim su se kasnije pridružile mažoretkinje. Ne postoji nikakvi pisani dokumenti o djelovanju limene glazbe do 1969. godine.

Industrijalizacija je potaknula naseljavanje u drugoj polovici 20. stoljeća. Između ostalog obnovljen je rad Limene glazbe Vrbovec te su stvoreni temelji za daljnji neprekinuti rad. Donesena je odluka o formiranju orkestra limene glazbe 1969. godine, a novčana sredstva osigurala je općina, ali i sami članovi. Djelovali su u sklopu Narodnog sveučilišta Vrbovec punih desetak godina. Ubrzo je orkestar počeo s redovitim javnim nastupima, no pratile su ih i novčane i kadrovske poteškoće. Rad orkestra s godinama je obnovljen, a 1987. godine postaju samostalni orkestar pod nazivom, koji i danas nose, Limena glazba Vrbovec (Vrbovec-770 godina,2014).

Mažoretkinje koje su im se kasnije pridružile, među prvima su u Hrvatskoj i od osnivanja nisu prestale s radom. Krajem 20. stoljeća limena glazba brojila je više od 50 članova, a mažoretkinje čak 70. Ponosni su na brončanu plaketu koju su 2004. godine osvojili na Državnom natjecanju puhačkih orkestara u A kategoriji. Dirigenti su se mijenjali, Limena glazba Vrbovec može se pohvaliti i dirigenticom Andrejom Štajminger koja se izvrsno snašla u toj ulozi.

Jurica Bažant uz članove orkestra pridonio je novim glazbenim izazovima te glazbeno znanje upotpunjeno organizacijom i trajanjem koncerata, a posebice božićnog koji je danas već tradicija i vrlo je poznat. U orkestru je on prvog dana vladao amaterizam, a veselo i dobro ozračje rezultiralo je tome da svi članovi na probe dolaze s veseljem što se kasnije odrazilo na nastupima, svečanostima i raznim manifestacijama (Vrbovec-770 godina,2014).

Limena glazba i mažoretkinje Vrbovec

Vrbovečke mažoretkinje također su dio kulturnog života grada. Prije šest godina obilježile su srebrnu godišnjicu rada, odnosno 25 godina od osnutka. Osnovane su na inicijativu Zlatka Herčeka i učiteljice Ivanke Hanželj koja je, nažalost, preminula. Prva skupina djevojaka sastojala se od njih 15. Tada je u Hrvatskoj bilo pokušaja stvaranja timova koji su brzo odustajali, no vrbovečke mažoretkinje bile su prvi „mažori“ tim u Hrvatskoj. Kasnije su pomagale mnogim mažoretkinjama, između ostalog i Zagrebačkim. Bilo bi nemoguće nabrojiti sve nastupe i događaje koje su upotpunile svojim plesom, praćene limenom glazbom.

Voditeljica Ivana Sabolić od 2010. godine unijela je mnoge nove elemente i koreografije i budući da je to veliki obujam posla ima pomoć svojih djevojaka iz tima. Stariji plesovi i dalje će ostati dio repertoara poput tema iz Briljantina, Španjolke, Can Can-a, Long Street-a i drugih. U timu je devedesetak djevojaka i djevojčica podijeljenih u četiri skupine: kadetkinje A i B, juniorke i seniorke. Svake godine možemo uživati u njihovim nastupima na manifestaciji „Kaj su jeli naši stari“, Vinkovačke jeseni, karneval u Rijeci i slično.

Limena glazba Vrbovec i mažoretkinje dobro surađuju i s HKUD-om „Petar Zrinski“, posebice njihovim ansamblom s kojima su zajedno nastupali u plesovima Međimurja, Slovenije i Vranja, a zajednički nastup za pamćenje bio je izvedba završnog kola opere „Ero s onoga svijeta“ na vrbovečkoj manifestaciji „Kaj su jeli

naši stari“ 2008. godine. Neki pripadnici limenog orkestra i dalje nastupaju s tamburaškim sastavom ako program zahtjeva aranžman puhačkog glazbala.

„Limenjaci“, kako ih u narodu zovu, izvrsno surađuju i s Dobrovoljnim vatrogasnim društvom Vrbovec, osobito tijekom obilježavanja dana svetog Florijana. Prijateljstvo i suradnja ih povezuje još od tridesetih godina 20. stoljeća kada su zajedno s članovima HKUD-a „Petar Zrinski“ i članovima Sokolskog društva gradili društveni dom, a danas zgradu Pučkog otvorenog učilišta u Vrbovcu.

Uz godišnje nastupe paralelno svojom glazbom i plesom uveličavaju vjenčanja članova svojih timova. Među njima su i oni koji više ne plešu i ne sviraju, ali su nekad bili dio društva i s radošću se prisjećaju tih vremena. Nezaboravni su i već spomenuti božićni koncerti koji svake godine uveličavaju taj blagdan. Njihov mukotrpan godišnji rad s brojnim nastupima zahtjeva dostojnu završnicu, a blagdan Božića idealno je vrijeme za tu prigodu. Prvi božićni koncert održan je 2000. godine što je vrbovečka publika s oduševljenjem prihvatila i to je bio poticaj da se taj koncert održava i narednih godina.

Uz njihove nastupe pozvani su i razni estradni umjetnici. Božićni koncerti održavaju se u sportskoj dvorani II. osnovne škole Vrbovec koja prima više od tisuću posjetitelja. Limena glazba Vrbovec dosta truda i rada ulaže u kvalitetu svoje ponude što se odnosi na uniforme, nova glazbala i slično. Sve planove i projekte limene glazbe podržava i pomaže grad Vrbovec i drugi Vrbovčani ako im prilika to dopušta. Od kako su mažoretkinje uvrstili u naziv službeno ime društva je „Limena glazba i mažoretkinje Vrbovec“. Nadu vide u mladim članovima koji će i dalje svojim radom i trudom predstavljati svoj grad u budućnosti (Vrbovec-770 godina, 2014).

5.4. Radio i novine

Prve vrbovečke novine izdane su 30. prosinca 1966. godine pod nazivom „Komuna“. Bila je to velika novost za stanovnike Vrbovca koje nije bilo naviklo na čitanje novina s domaćim vijestima. Područje koje su novine pokrivale bio je sam Vrbovec, Dubrava, Rakovec, Farkaševac, Preseka i Gradec.

Glavni urednik novina bio je Bogoljub Lacmanović koji je kasnije bio novinar Vjesnika. Vrbovečke novine „Komuna“ izvještavale su o aktualnim događanjima na vrbovečkom području, a u svom prvom izdanju bio je tekst dr. Josipa Buturca „Kako je nastao Vrbovec“ te su ga u nastavcima objavljivali u svakom slijedećem broju. Između ostalog bio je objavljivani i kino program.

Sve do 1988. godine Komuna je redovito izdavala svoje brojeve, a glavni dugogodišnji urednik bio je Dragan Vicković. Nakon toga uslijedila je višegodišnja pauza sve do 1996. godine kada su novine ponovo tiskane pod nazivom „Kronika grada Vrbovca“ koji izlazi sve do 2001. godine. Od 2008. godine pa sve do danas izlaze Vrbovečke novine koje se aktivno čitaju (Vrbovec-770 godina, 2014).

Naslovnica vrbovečkih novina Komuna

Radio Vrbovec s radom je počeo 13. svibnja 1968. godine te je prva dva mjeseca radio eksperimentalno. Prvi spikeri na radiju u tom probnom periodu bili su Miro Babić i Milka Prpić. U eter su se javljali povremenim pozdravom i nekoliko rečenica, a ostatak vremena puštala se glazba.

Prva novinarka i urednica Radio Vrbovca bila je Štefica Biškupec koja je šest godina aktivno radila. Studio Radija Vrbovec bio je smješten u prizemlju nekadašnjeg vatrogasnog doma u centru grada. U radu im je pomagao i već spomenuti Bogoljub Lacmanović koji je tada bio i urednik Komune.

Uskoro se Radio iz prizemlja seli na kat zgrade gdje su smjestili studio i režiju, a od 1997. premješten je u dvorac Patačić. Radio Vrbovec u Domovinskom ratu spajao je vojnike koji su bili na ratištima s njihovim obiteljima iz Vrbovca i okolice. Današnji direktor radija je Želimir Štefanović, a novinarske poslove rade Anita Petrić, Marina Košćec i Franjo Simić dok je tehničar Dražen Petrak (Vrbovec-770 godina, 2014).

5.5. Važne osobe iz povijesti

Ovo su neke od istaknutih osoba iz povijesti koje su rođene u Vrbovcu ili u njegovoj okolini.

Josip Buturac bio je povjesničar i crkveni pisac koji je rođen 1905. godine u Grabarju, a umro 1993. godine u Lovrečina Gradu nedaleko od Vrbovca. Napisao je mnogo članaka i knjiga s područja crkvene i nacionalne povijesti. Izdao je knjigu o vrbovečkoj povijesti „Vrbovec i okolica 1134.-1984.“ od 1966. godine pa do svoje smrti živio je kao svećenik u Lovrečina Gradu.

Štefa Iskra Kršnjavi pjesnikinja i prevoditeljica poznata pod imenom „Iva Rod“ rođena je u Vrbovcu 1869. godine, a umrla u Zagrebu 1952. godine. Bila je udana za povjesničara i javnog djelatnika Izidora Kršnjavog. U mladosti radila je kao profesorica ženske gimnazije u Zagrebu te je objavila dvije knjige pjesama pod nazivom „Pjesme“ 1905. i 1912. godine. Prevodila je s francuskog, mađarskog i talijanskog jezika.

Marija Jurić Zagorka bila je književnica i prva hrvatska novinarka. Rođena je 1873. u selu Negovcu blizu Vrbovca, a umrla 1957. godine u Zagrebu. Njeni romani izlazili su u dnevnim novinama i tako je stvarala svoju čitateljsku publiku. Kao novinarka pisala je za list Obzor te je neko vrijeme bila i njegova urednica. Najpoznatiji ciklus romana je Grička vještica, a pokrenula je i prvi hrvatski časopis za žene pod nazivom „Ženski list“ te list „Hrvatica“. Borila se za ženska prava i bila protiv mađarizacije i germanizacije. Smatra se najčitanijom hrvatskom književnicom.

Krunoslav Kuten bio je pjesnik rođen u Dijanešu 1855. godine, a umro u Zagrebu 1894. godine. Svoje pjesme objavljivao je u časopisu „Smilje“ i drugima, a smatraju ga pretečom Grigora Viteza. Najpoznatiji je po pjesmama za djecu „Djeca i maca“ što je danas poznatije kao „Pokraj peći maca prela“ te pjesma „Ura“.

Branko Čegec je pjesnik, književni kritičar i nakladnik. Rođen je 1957. godine u Kraljevu Vrhu također u blizini Vrbovca. Objavio je nekoliko zbirki pjesama te je nagrađivan kako na hrvatskim tako i na inozemnim festivalima. Živi i radi u Zagrebu, a važan je podatak da je Branko dobitnik Goranovog vijenca 2013. godine za doprinos suvremenoj hrvatskoj poeziji.

Stjepan Pavunić bio je svećenik i jedan od osnivača HPD „Petar Zrinski“ i inicijator „Pasijskih igara“ koje su se održavale u Vrbovcu, a prikazivale su Isusovu muku i ostale teme vezane uz život Isusa. Bio je kapelan u Vrbovcu, a župnikom je postao 1911. godine. Borio se za prava žena i organizirao tečaj za kućanice u Vrbovcu. Isto tako se borio i za radnička prava te osnovao Hrvatsku seljačku zadrugu (Vrbovec-770 godina, 2014).

6. AMATERIZAM U KULTURI GRADA VRBOVCA

Stanovnici vrbovečkog kraja oduvijek su voljeli pjesmu. Uz pjesmu se lakše radilo prilikom teških poljoprivrednih poslova, vinogradarskih poslova, a najviše se pjevalo prilikom slavlja u obitelji. Zborno pjevanje pojavilo se početkom 20. stoljeća osnivanjem, već spomenutog društva, pod imenom Hrvatsko pjevačko društvo „Petar Zrinski“ prema hrvatskom banu Petru Zrinskom koji je rođen u Vrbovcu 1621. godine. Društvo je pjevalo na koncertima u Vrbovcu, ali i u okolnim selima što je potaknulo Vrbovčane da u sve većem broju dolaze pjevati u zbor.

Najvećim uspjehom HPD-a „Petar Zrinski“ smatra se gostovanje na Radio-Zagrebu. Ne zna se točna godina gostovanja, ali članica Ivka Cvrtila se prisjeća „...Ja se dobro sjećam tog nastupa. Tada smo bili mješoviti pjevački zbor. Čini mi se da je to bilo u proljeće 1929. godine. Pjevali smo na Gornjem gradu. Tamo je bio Radio-Zagreb. Morali smo biti tiho. Pjevali smo jednu pjesmu.“ (Vicković, 1987, str 15).

Da bi skupili što više novaca za rad organizirale su se razne aktivnosti. Ivan Cvrtila prisjetio se: „...Da bi smo skupili sve više sredstava sačinili smo svojevrsnu zahvalnicu, a na njoj je pisalo: Daruj ciglu rodu svom za društveni dom. To se prodavalo za dva dinara...“ (Vicković, 1987, str 16).

Društvo se redovito sastajalo na probama prvenstveno zbog ljubav prema pjevanju, a onda i zbog druženja i raznih dogodovština koje su zajedno proživljavali. To je bilo vrijeme kada su ljudi bili siromašni, ali i to malo su voljeli podijeliti s drugima.

Uz HPD „Petar Zrinski“ u Vrbovcu je postojalo i kulturno- umjetničko društvo „Bratstvo“ – Đurište. Sindikalna industrija Mesne industrije predložila je osnivanje zbora u jesen 1951. godine. Nastupali su na akademijama za Dan Republike u Domu kulture. Za zbor je bila važna 1957. godina kada su u Bjelovaru na Smotri osvojili drugo mjesto.

Nakon rata ponovno se odvijaju razne aktivnosti između ostalog i u školama. U školskoj godini 1952/53. zaljubljenici u školsku pjesmu osnivaju mučki pjevački zbor. Zvali su se Muški pjevački zbor Sportskog društva „Vrbovec“.

Osnovano je još jedno kulturno- umjetničko društvo 1955. godine koje se zvalo KUD „7. maj“ – Vrbovec. Neki pjevači pjevali su u oba zbora, nije im bilo važno tko je iz kojeg zbora, samo da se pjevalo. U tom zboru djeluju mješoviti pjevački zbor, folklorna sekcija s koreografkinjom Zorom Prpić te zabavni orkestar sa solo pjevačima. KUD „7. maj“ je na koncertima najprije izvodio program mješovitog zbora, potom je slijedio nastup folklorne sekcije, a zatim zabavni orkestar i solo pjevači.

U Vrbovcu je bila izražena i ljubav prema sviranju žičanih instrumenata. Organizirala se svojevrsna smotra u Vrbovcu u kojoj je sudjelovalo 12 tamburaških zborova. Bilo je to 6. svibnja 1956. godine, a cilj je bio da se pokaže čime Vrbovec raspolaže kad je riječ o kvaliteti tamburaša. Žiri je sastavljen od muzičkih radnika iz Zagreba, a pobjednik smotre bio je Tamburaški orkestar „Lovrečka Velika“. Voditelj Ivo Prekomorec i njegov orkestar najkvalitetnije su izveli svoj dio programa. Nagrada je bila jednomjesečni tečaj za muzički odgoj na otoku Cresu.

Omladinski komitet u Vrbovcu je osnovao zabavnu sekciju 1957. godine koja je imala i vokalne soliste. Vodio ih je Ante Džaja, a nastupali su u Vrbovcu i okolnim mjestima poput Križevaca, Bjelovara, Zeline, Dugog sela, Žabna i slično. Uz njih počeo je djelovati i muški vokalni oktet koji je izvodio uglavnom melodije dalmatinskih klapa.

Među vrbovečkom mladeži polovicom 1974. godine pojavila se želja za pjevanjem i sviranjem „za dušu“ okupilo se oko četrdesetak srednjoškolaca, studenata i radnika koji su željeli pjevati, ali ne zborski. Pjevali su starogradske, crnačke i druge pjesme u suvremenoj obradi. Među njima bilo je i svirača od kojih su neki bili školovani, a neki samouki.

Uskoro se u listopadu osnovalo novo pjevačko društvo „Zbor muzičke omladine Vrbovec“. Voditelj je prvobitno bio Franjo Simić, a kasnije Dražen Varga. U ljeti su već održali cjelovečernji koncert zajedno s Limenom glazbom, a nakon toga slijede nastupi u Križevcima, Dugom selu, Zelini i okolici. Zbor je puno doprinio Vrbovcu jer su u njihovoj organizaciji prvi put u Vrbovcu gostovali Zagrebački solisti. Što je bio nezabilježen kulturni događaj do tada. Zbor muzičke omladine bio je aktivan samo nešto više od godinu dana, no članovi ne prestaju s pjesmom. Velik dio je prešlo u drugo amatersko društvo i nastavilo s pjevanjem.

Želja za aktivnim radom i širenjem kulture na vrbovečkom području članovi Zbora prijatelja škole organizirali osnivačku skupinu na kojoj je formirana Hrvatsko kulturno- umjetničko društvo „Petar Zrinski“ Vrbovec 1969. godine. Predsjednica društva bila je Antonija Martinčević koja je u izvještaju godišnje skupštine u razdoblju od 1976. do kraja 1980. govorila o tome da je društvo imalo četiri sekcije sa 92 aktivna člana i 137 pomažućih članova.

Predsjednica je rekla: „...Počeli smo skromno s mješovitim zborom, da bismo kasnije formirali muzičko- zabavno, tamburašku i folklornu sekciju. Iz sezone u sezonu povećavao se broj aktivnih članova i nastupa. Dolaze nam mladi i svi zajedno skromnošću dokazujemo svoju amatersku vrijednost.“ (Vicković, 1987, str 30).

Broj članova folklorne sekcije povećava se na 55 aktivnih plesača 1985. godine, a Društvo nabavlja komplet tambura za mlade tamburaše koje mogu nositi kući i vježbati. Starija folklorna skupina pleše „Vrbovečke plesove“, „Posavske plesove“, „Bunjevačka kola“, „Na glamočkom pašnjaku“, „Sem fantić zelenoga štajerja“ i „Jugoslavensko kolo“.

Formirane su komisije koje su imale zadatak pripremiti proslavu i program obilježavanja 75. godina amaterizma u kulturi. Zborovođa Zvonimir Prelčec komponirao je skladbu za taj jubilej (Vicković, 1987).

S E D A M D E S E T I P E T L E T A

Mješoviti zbor

Stihovi: Mirko CAJNER
Glazba: Zvonimir PRELČEC

U ritmu koračnice

mf Se-dam-de-set i pet le-ta vre drži se kak se ši-ka
dru-štvo na-še "Pe-tar Zrin-ski" vrbo-več-kog kra-ja di-ka.

f Dru-štvo na-še "Pe-tar Zrin-ski" vrbo-več-kog kra-ja di-ka.

f Dru-štvo na-še "Pe-tar Zrin-ski" vrbo-več-kog kra-ja di-ka.

Dru-štvo na-še "Pe-tar Zrin-ski" vrbo-več-kog kra-ja di-ka.

Skladba Zvonimira Prelčeca

PIK Vrbovec krajem 1984. godine osnovao je prvo Radničko kulturno-umjetničko društvo. Cilj je bio rekreacija radnika te očuvanje narodnih pjesama, plesova, igara i običaja, a uz to i reklamiranje firme i proizvoda PIK-a. U početku djelovanja imao je dvije sekcije, folklornu i tamburašku, a na inicijativu radnica osnovan je i ženski pjevački zbor. Prvi nastup imali su na Dan žena 1985. godine.

Sljedeće godine imali su prvi godišnji koncert, ugošćuju KUD iseljenika iz Amerike, nastupaju u Nerezinama na Malom Lošinju, nastupali su na prednatjecanju manifestacije „Kaj su jeli naši stari“ te na finalnoj priredbi ugostili KUD iz Smederevske Palanke. Pored uvježbavanja novih koreografija KUD si je postavio zadatak da što više doprinose očuvanju narodnih običaja pa nabavljaju narodne nošnje grada Vrbovca i uvježbavaju koreografije vrbovečkih pjesama i plesova. Planira se i buđenje starih svadbenih običaja i sličnih prigoda (Vicković, 1987).

7. „KAJ SU JELI NAŠI STARI“

Vrbovec svake godine zadnji vikend mjeseca kolovoza postaje središte gastronomske kulture. Predstavljaju se jela iz davnih vremena, stvaralaštva ovog povijesnog grada i okolice. Zahvaljujući načinu života iz prošlosti i istraživanju životnih navika naših predaka stvorena je turističko-kulinarska manifestacija „Kaj su jeli naši stari“. Ta manifestacija odražava kulturno blago Vrbovca, a neprekinut stvaralački duh rezultira nastavkom te tradicije. U vrijeme početka održavanja manifestacije nije se ni znalo za sva narodna blaga i zaboravljene knjižice recepata ispisane krasopisom vrijednih domaćica, koje su takva jela spremale svakodnevno i za blagdane.

Logo manifestacije „Kaj su jeli naši stari“

„Kaj su jeli naši stari“ najznačajniji je vrbovečki događaj koji bi se ove godine održao 40. put. Početak cijele priče započelo je u Motelu Vrbovec, danas poznatijem kao Hotel Bunčić gdje je prva manifestacija 1981. godine održana. Na tom prvom održavanju sudjelovalo 200 domaćica i 15 aktiva žena. Festival je bio zamišljen kao natjecanje u kojem su domaćice mogle sudjelovati u kategorijama: najbolja juha, najbolje glavno jelo i najbolji kolač. U žiriju se našao poznati zagrebački kuhar Stevo Karapandža.

Tadašnji tajnik Turističkog saveza Zagrebačke županije izmislio je ime manifestacije i potaknuo njezino održavanje. Neke od domaćica pohađale su Domaćinsku školu u Lovrečina Gradu koju su tada vodile časne sestre Milosrdnice. Kako su prolazile godine i broj održavanja manifestacije bio sve veći, pobuđen je interes za kuhanje starih jela i očuvanje izvorne gastronomije. U većim središtima

kao što su Rakovec, Preseka, Dubrava, Gradec i Farkaševac održavala su se prednatjecanja čiji su pobjednici sudjelovali na središnjoj manifestaciji u Vrbovcu.

U pripremanju manifestacije sudjelovale su cijele obitelji. Žene su kuhale, muškarci su postavljali štandove, a djeca su u narodnim nošnjama slušala savjete i priče svojih baka iz prošlih vremena. Nakon deset održanih manifestacija u natjecateljsku kategoriju uvršteno je uređenje stola. Nakon što se manifestacija održala 25. put predstavljena su pobjednička jela i od tada više nema natjecateljskog dijela, već se jela spravlja i nude posjetiteljima (Vrbovec-770 godina, 2014).

Neka od zaboravljenih jela naših predaka iz vrbovečkog kraja su: zaruljena juha, juha od poriluka, juha od koprive, bela juha, šljivnik juha, varivo od repe i lobode, špek fileki, trenec, golubčići, lučke šnicle, vrbovečka kvrguša, cizmara, napušćanci, belaši, dizani kolači i poznata vrbovečka pera. Većina recepata zapisana su u kuharice. Danas se one često koriste, a bile su popularne i prije što dokazuje rukom pisana kuharica s dvora Nikole Zrinskoga od prije 1662. godine. Danas se čuva pod nazivom „Rukopisna knjižica kulinarskog umijeća čakovečkog dvora Zrinskih iz 17. stoljeća“.

Neka od tih jela prezentiraju se u Vrbovcu na manifestaciji „Kaj su jeli naši stari“. Manifestacija je prerasla lokalne okvire te svake godine bilježi sve veći broj posjetitelja. Uz svu gastronomsku ponudu Vrbovec posjetiteljima nudi razne koncerte poznatih izvođača. Organiziraju se i brojni turniri i natjecanja raznih sportova. Mnogi vrbovečki obrtnici i obiteljska poljoprivredna gospodarstva posjetiteljima nude brojne vrijedne predmete i proizvode koji su svojevrsna uspomena na posjet Vrbovcu (Vrbovec-770 godina, 2014).

Sve to ne bi bilo moguće bez donacija i sponzorstva u visini dvije trećine potrebnih sredstava koje od samog početka osigurava PIK Vrbovec i gradski proračun. Manifestacija još uvijek nije doživjela svoj vrhunac i još uvijek prostora za napredak i nove ideje. (Štefanović, 2014).

Stari nam zapisi opisuju:

Mele ima od sake fele žita: od šenice, jačmena, rži, pak ajde i kukuruze; unda je i mele više fel: bela mela, mund mela i jagle (debelu smelena kukuruza). Negda su tukli jačmen i žiti vu mužaru s tiporišem od sikire ali baltice, nu to ni bila mela, nek jačmeniva ali žitna kaša; unda nisu bili ludi tak gizdavi kak denes (Nadvornik, 1997, str 24).

Recept za slatku peru:

Sastav za tijesto: 50 dag brašna, 2 dcl mlijeka, 1 žličica otopljene masti, 1 žlica ulja, malo soli, malo šećera.

Sastav za nadjev: 1 veći svježi kravlji sir, 2 jaja, 2 žlice šećera, malo soli, nekoliko žlica otopljenog maslaca, 2 dcl kiselog vrhnja, 2 dcl kukuruzne ili pšenične krupice, maslo i vrhnje za prelijevanje.

Postupak: zamijesite tijesto s kvascem i ostavite na toplom u zaći. Za nadjev dobro iscijedite sir, zgnječite ga, dodajte ostale sastojke i dobro promiješajte. Uzašlo tijesto razvucite u namašćenom plitkom limu. Tijesto pokrijte nadjevom, a krajeve tijesta malo zadignite. Prelite otopljenim maslom i vrhnjem pa ispecite. Pera je najbolja dok je topla (Nadvornik, 1997, str 98).

Vrbovečka pera

8. VRBOVEČKA NARODNA NOŠNJA

Vrbovečka narodna nošnja nosila se u samom Vrbovcu i u selima koja su nastala do 20. stoljeća, a bila su smještena između potoka Dulepska na zapadu i potoka Črncac na istoku sa selom Poljana na jugu i Presekom na sjeveru. To su sva sela koja su pripadala vrbovečkoj župi, župi Lovrečka Varoš, Preseka i Mali Raven. Ako se žena iz starih sela udala u novo, nastalo nakon 20. stoljeća, mogla je nositi vrbovečku nošnju.

„Vrbovečka nošnja je vrsta nekrojenog ruha. Žene režu kvadrate platna i rukom ih spajaju u odjevne predmete. Stariji tip je rozana nošnja, koja se nosila u većini naselja još početkom 20. stoljeća i koju nakon 1. svjetskog rata zamjenjuje šnitana nošnja.“ (Stanko, 2018, str 7).

Starija nošnja rozana se poprilično razlikuje od ostalih nošnji iz ostalih regija, a ima sličnosti sa starijim tipom moslavačke nošnje. Novija nošnja ima sličnosti s dijelom tzv. bijele Moslavine i Bilogore. Nakon pojave šnitane nošnje žene počinju preslojavati nošnju s građanskom odjećom, a muškarci su uglavnom nosili građansku odjeću. Nošnja im je uglavnom služila kao radna odjeća, a košulju i šešir kombinirali su s građanskom odjećom.

Između dva svjetska rata žene su tkale tkanine za odjevne predmete (rubače, gaće) i uporabne tkanine (krpe, ručnici, plahte, jastučnice). Na ovim se prostorima prestaje tkati sredinom šezdesetih godina. Konoplja se uzgajala za tkanje i od nje su se tkale grublje tkanine dok je lan korišten za finije odjevne predmete.

Rozana nošnja sastoji se od rubače, fertuna i kratkog oplećja širokih rukava koje je došlo iznad pojasa. Za svečane prilike bila je nošnja s rukavima koji su „stali ko anđelova krila“, dok je za svaki dan bila s rastegnutijim rukavima. Samo je nekoliko primjeraka nošnje na kojima su rubača i fertun poprečno ukrašeni uskom trakom crvenog ili bijelog veza. Na porub se prišiva hekljana čipka. Nošnja je u pravilu sezala do polovice lista.

Ne razlikuje se ljetna i zimska nošnja. Žene su se zimi ogrnule bundakima, to su bili vuneni rupci. Djevojke i mlade snahe imale su bundake svjetlije boje, a starije žene tamnije. U prošlosti je svaka žena sebi rukom šivala, a potom rozala nošnje, a nakon dolaska šivaćih strojeva počinje strojno šivanje i ukrašavanje odjeće.

Rozana vrbovečka nošnja

Oblačenje ženske nošnje:

„Rubaču, fertun i oplećje pažljivo okrenuti na pravu stranu. Obući dugaču i kurtu. Po potrebi obući kuknjaču, a zatim i doljnu. Obuti čarape i opanke. Obući rubaču. Struk opasati pojasom. U petljice na fertunu uvući žnoricu. Poravnati dužinu fertuna s dužinom rubače. Žnorice zategnuti, straga prekrižiti i krajeve vezati sprijeda. Obući oplećje. Staviti ukrasnu mašnu na prsa i po potrebi na rukave. Na mašnu staviti ukrasnu iglicu. Ako se oplećje kopča po sredini, zakopčati ga dvjema ukrasnim iglicama.“ (Stanko, 2018, str 30)

Nakon nošenja nošnje potrebno ju je dobro posložiti. Ako se pravilno spremi nošnja se može još dugo koristiti bez ponovnog rozanja. Da bi faldice ponovno

pritisnule jednu uz drugu, žene su „...narozani dio poškropile, potukle kamenom, pokrile krpom i povagale kao i pri rozanju.“ (Stanko, 2018, str 31). U današnje vrijeme faldice se mogu samo popariti i one će ostati iste.

Nakon drugog svjetskog rata kupovna moć je rasla pa su žene počele nositi odjeću građanskih krojeva otkupljenog materijala. Svakodnevno su rubače nosile starije žene, mlađe do sredine 20. stoljeća nosile su ih u svatovima, na misi za blagdane te procesiji prilikom hodočašća na Mariju Bistricu. Župnik Franjo Žnidarac zadržao je običaj odijevanja nošnje na primanju sakramenata svete potvrde do kraja 20. stoljeća. Zahvaljujući tome velikih se broj vrbovečkih nošnji do danas sačuvalo. Između dva svjetska rata rozanu nošnju zamjenjuje šnitana. Kako kažu stare bake: „Poklen su snehe bile lenejše i više nisu delale tak drobne faldice, nek su rubače pegljale na debele šnite.“ (Stanko, 2018, str 45).

Šnitane rubače radile su se od miješanog domaćeg platna, a uz rub su bile ukrašene štikanjem. U počecima se štikalo iglom, a s pojavom šivaćih strojeva to je otišlo u prošlost. Većina rubača ima po sredini umetnut hanzec širine tri do pet centimetara. S prednje strane jedna polovica je bez ukrasa, a preko nje stavlja se fertun koji je ukrašen isto kao i rubača. Na šnitanu rubaču oblačile su se bluze građanskog kroja, a one žene koje su nosile građansku odjeću svaki dan, do sredine 20. stoljeća nedjeljom su na misu oblačile šnitane rubače.

Šnitana vrbovečka nošnja

Postojala je i tzv. samica. To je bila vrsta šnitane rubače koja se oblačila za misu, a naprijed je bila bez ukrasa već je štikana ili dupljana u krug. Preko nje išao je crni fertun od svile, a preko njega štofasta bljuza. Starije pregače imale su tregere, a kasnije, poslije rata, su bile krojene u obliku prsluka na leđima i prsima.

Bljuza od domaćeg platna koja je bila bogato izvezena na prsima, kraglinu i džepovima, ako ih je imala, zvala se kimona. Bila je ukrašena vrlo živim bojama poput crvene, zelene, ružičaste i slično. Najčešći motivi ukrasa bili su cvjetni, a vrlo rijetka pojava bile su kimone izvezene samo bijelim koncem. O njima se jako malo zna i gotovo su zaboravljene, no kimonu su nosile mlade djevojke na skoro cijelom vrbovečkom području.

S početka 20. stoljeća ne postoje slike, ali prema riječima starijih stanovnika mladenke su na vjenčanju nosile rozanu rubaču i oplećje. Glavu su ukrasile vijencem od cvijeća, a na tjemenu je bila široka mašna koja je sezala do ruba rubače. Kako su se mijenjala vremena i žene su počele nositi šnitane nošnje tako su i mladenke na vjenčanjima imale šnitanu rubaču i bijelu bljuzu. Na odijevanje mladenke uvelike je utjecao i imovinski status. Imućnije djevojke, odnosno one iz bogatijih obitelji, oblačile su bijele haljine koje su sezale do polovice lista. Na glavi u nosile vijenac od papirnatog cvijeća i šlajer, koji je bio dugačak koliko i haljina. Sredinom 20. stoljeća umjesto rubača počele su se nositi jednodijelne svilene haljine koje su bile uže krojene u donjem dijelu. Ukrašenost na glavama bio je isti, a bukete su bili veliki i izrađeni također od papirnatog cvijeća.

To je bilo vrijeme kada su svatovi trajali dva dana . Jedan dan bilo se kod mladenke, a drugi dan kod mladenca. Kada su došli s vjenčanja mladenka se većinom presvlačila kako ne bi uprljala vjenčanicu. Drugi dan kada je napuštala roditeljsku kuću opet bi obukla vjenčanicu, a dolaskom u muževu kuću ponovo se presvlačila. Tada bi joj na glavu privezali poculicu što je bio znak da je sada udata, odnosno da je postala sneha. One djevojke koje su se htjele prikazati bogatijima presvlačile bi se i dva puta iste večeri (Stanko, 2018).

ZAKLJUČAK

U ovom radu obradila sam kulturnu baštinu kraja u kojem živim. Krenuvši od davne povijesti i kroz mnogo godina od prvog spomena Vrbovca do danas, saznala sam mnogo zanimljivih stvari koje nisam znala. Vjerujem da ima još mnogo takvih građana koji jednostavno ne znaju puno o mjestu u kojem žive jer sami nisu imali poticaj da to istraže, a nitko se posebno ne bavi time da ljudima prezentira povijest grada kao i njegovu sadašnju situaciju. Ako se zadržimo malo duže na povijesti grada lako se može zaključiti da je Vrbovec imao vrlo važne povijesne uloge. Okolna sela i današnje općine, od kojih su neke davno prije bile gradovi, vodili su bitke s moćnom turskom vojskom i postigli velike ratne uspjehe. Javlja se svojevrsni osjećaj ponosa znajući činjenicu da je moj rodni kraj u kojem živim utjecao na povijest ovih krajeva i da bi bez tadašnje sposobnosti naših ljudi povijest drukčije izgledala.

Ipak, živimo u sadašnjosti pa bi se na trenutnu situaciju i našu budućnost trebalo više orijentirati. Smatram da je današnja situacija u našem gradu povoljna i da je grad dosta razvijen kako kulturno tako i gospodarski. Folklor je aktivan i ima jako puno mladih članova, putuju po cijeloj Europi i postižu dobre rezultate. Isto tako mažoretkinje su djevojčicama jako privlačne što zbog njihovog posebnog načina plesa i štapova tako i zbog raznih festivala i natjecanja na kojima sudjeluju. Mnoge djevojčice od malih nogu počnu plesati i ostanu timu čak do udaje. Limena glazba i razni tamburaški sastavi prilika su da se vrbovečki svirači iskažu.

Sportski život itekako je raznovrstan. Djeca imaju priliku trenirati tenis, odbojku, košarku, nogomet, nekoliko borilačkih vještina, a postoji i Atletski klub u Vrbovcu. Ljudi su dosljedni u održavanju običaja, ali i stvaranju novih. Kako vremena prolaze tako se mijenja i način života, a stanovnici grada Vrbovca idu u korak s vremenom.

Smatram da je Vrbovec gostoljubiv grad u kojem je život lije i jednostavan. Za djecu ima dovoljno aktivnosti, a stariji se također u mnogočemu mogu pronaći. S obzirom na povoljan geografski položaj, sve je dostupno i relativno blizu. Jedina zamjerka bila bi javni prijevoz, no kako živimo u vremenima gdje gotovo svaki stanovnik posjeduje auto, to nije veliki problem.

LITERATURA

1. Dr. Buturac, J. (1989). Vrbovec u srednjem vijeku, Bjelovar, NIŠRO Prosvjeta.
2. Dr. Buturac, J. (1984). Vrbovec i okolica 1134.-1984., Vrbovec, HKD Zagreb.
3. Gubijan, Ž. (2011). Klima, Kuzlarić Đ., 60. godina šumarije Vrbovec 1951.-2011., str. 87, Vrbovec, Hrvatske šume d.o.o.
4. Kruhek, M. (1995). Vrbovec, vrbovečki kaštel i njegovo mjesto u sustavu krajiške granične obrane, Čegec B., Vrbovec u prošlosti i sadašnjosti, str. 7-25, Vrbovec, MH Vrbovec.
5. Kauzlarić, Đ.(2020).Rijeke našega kraja i naših šuma, Kuzlarić Đ., 60. godina šumarije Vrbovec 1951.-2011., str.97-102 , Vrbovec, Hrvatske šume d.o.o.
6. Kovačić, M. (2001). Stjepan Pavunić Virovec, vrbovečki i koprivnički župnik, Koprivnica, Naklada dr. Feletar.
7. Laszowski, E. (1921). Iz prošlosti Vrbovca rodnog mjesta hrvatskog bana Petra grofa Zrinskoga, Zagreb, MH Vrbovec.
8. Mandekić, D. (2002). 90. obljetnica HKUD-a „Petar Zrinski“ Vrbovec, Vrbovec, HKUD „Petar Zrinski“ Vrbovec.
9. Marasović, T. (2001). Kulturna baština. Split: Veleučilište.
10. Nadvornik, Z. (1997). Jela vrbovečkog kraja, Vrbovec, „ABACUS“ d.o.o. Vrbovec i Turistička zajednica grada Vrbovca
11. Obad Šćitaroci, B. i M. (1998). Dvorci i perivoji u Slavoniji – od Zagreba do Iloka, Zagreb, Šćitaroci d.o.o.
12. Pavleš, R. (2020). Križevački, kalnički i vrbovečki kraj u srednjem vijeku, Koprivnica, Meridijani
13. Prijatelj, S. (2011). Pučko otvoreno učilište Vrbovec 1961.-2001., Vrbovec, POU Vrbovec.
14. Prijatelj, S. (2014). Prvi spomen Vrbovca, Prijatelj S.,Vrbovec-770 godina, str. 14, Vrbovec, Grad Vrbovec.
15. Stanko, Lj. (2018). Vrbovečka nošnja, Vrbovec, HKUD „Petar Zrinski“
16. Starčević, T. (1989). Šume općine Vrbovec, Vicković D., Vrbovečki zbornik, str. 59-66, Vrbovec, Općinska konferencija SSRN-a Vrbovec.

17. Šišić, F. (1903). Hrvati na bečkom sveučilištu od godine 1453.-1630., Zagreb, Vjesnik zemaljskog arhiva V.
18. Šošić, T. M.(2014). Pojam kulturne baštine – međunarodnopravni pogled. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 51, No. 4/2014., str. 833.-860. (Preuzeto 18.08.2020. <https://hrcak.srce.hr/>)
19. Štefanović, Ž. (2014). Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Petar Zrinski“, Prijatelj S., Vrbovec -770 godina, str. 87-93, Vrbovec, Grad Vrbovec.
20. Tomašek, A. (2009). Glazbeni amaterizam kao čimbenik glazbene kulture 20. stoljeća, Zagreb, Matica Hrvatska.
21. Vicković, D. (1987). 76 godina amaterizma u kulturi, Vrbovec, HKUD „Petra Zrinski“ Vrbovec.
22. Vicković, D. (2008). Vrbovečki obrti, Vrbovec, Udruženje obrtnika.

WEB IZVORI

1. Ministarstvo kulture i medija, službena stranica. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/> (Pristupljeno 19.08.2020)
2. Pučko otvoreno učilište Vrbovec, službena stranica. Dostupno na: <http://www.pou-vrbovec.hr/> (Pristupljeno 2.09.2020)
3. Struna. Dostupno na: <http://struna.ihjj.hr/> (Pristupljeno 17.08.2020)
4. UNESCO, službena stranica. Dostupno na: <https://whc.unesco.org/> (Pristupljeno 18.08.2020)

Kratka biografska bilješka

Ines Petrinović rođena je 7. veljače 1997. godine u Zagrebu. Po završetku osnovne škole nastavlja školovanje u Vrbovcu gdje upisuje Opću gimnaziju. Srednjoškolsko obrazovanje završila je 2015. godine, a na jesen upisala Učiteljski fakultet u Zagrebu, odsjek u Čakovcu, smjer razredna nastava. Dobro se služi engleskim jezikom.

Odrasla u četveročlanoj obitelji uz mlađu sestru. Kroz život je isprobala nekoliko sportova, no do danas je ostala ljubav prema konjima i jahanju.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Ines Petrinović, studentica V. godine Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, odsjeka u Čakovcu, izjavljujem da sam diplomski rad napisala samostalno, služeći se navedenim izvorima iz literature i uz vodstvo mentora Branimira Magdalenića, višeg predavača, kojem ovim putem izražavam zahvalnost na pruženoj pomoći.

Potpis
